

Sami Pihlströmille fysikalismista

Eero Paloheimo

T I E T E E S S Ä
T A P A H T U U
52
N N I H V A T U U

Sami Pihlström esittää kahdeksankohtaisen todistusketjun kirjoituksessaan ”Fysikalismin sokea piste” (*Tieteessä tapahtuu* 2/2006) ja ehdottaa, että fysikalismi tulisi hänen päättelynsä perusteella hylätä. Mielestäni Pihlströmin päättely ei hylkäämiseen riitä.

Ensin yksityiskohta, jonka merkitys on vähäinen. Pihlströmin päättelyketju perustuu ratkaisevasti fysikalistien oletettuihin uskomuksiin. Koska fysikalismin perusajatus on ontologinen, sen oikeellisuus ei riipu siitä, onko olemassa fysikalisteja vai ei. Sen oikeellisuus ei myöskään riipu siitä, onko fysikalistien uskomuksia vai ei. Mentaalisten tilojen ja tietoisuuden perusluonne on yhtä riippumaton fysikalistien ja heidän uskomustensa olemassaolosta kuin linnut ornitologeista.

Mielestäni Pihlströmin päättelyketjun heikoin kohta on lause ”Jos radikaali eliminoiva fysikalismi on tosi, edes uskomuksia ei ole, vaan on esimerkiksi pelkkiä aivotiloja.”

Käsittäkseni minkä hyvänsä fysikalismin – ei pelkästään radikaalin eliminoivan – perusajatus on, että uskomukset ovat perusluonteeltaan aivotiloja. Uskomukset ja aivotilat eivät ole kaksi eri asiaa vaan eri ilmaisuja samalle asialle. Kumpi-

kin ilmaisu painottaa saman asian erästä ominaisuutta. En ole kuullut kenenkään väittävän, ettei uskomuksia ole. Mielestäni Pihlström on kirjoittanut vasta-argumentin omaan uskomukseensa fysikalistin argumentista.

Mitä tapahtuu Pihlströmin päättelyketjulle, jos hän sanoisi tämän asian seuraavasti: ”Jos fysikalismi on tosi, uskomukset ovat perusluonteeltaan aivotiloja, jotka ovat vain aineen liikettä”. Silloin ei puhuta siitä, onko fysikalistilla uskomuksia, totuutta tai arvoja. Fysikalistit saavat olla samanlaisia vihaavia, rakastavia ja pöyhkeileviä olentoja kuin muutkin ihmiset, mutta heidän käsityksensä näiden tunteiden perusluonteesta on erilainen kuin ei-fysikalistien.

Nähdäkseni Pihlströmin päättelyketju olisi voinut olla paljon lyhyempi kuin kahdeksankohtainen. Sen olisi ilmeisesti voinut kirjoittaa myös seuraavasti. ”Fysikalisti väittää, ettei uskomuksia ole. Fysikalistin uskomus on, että fysikalismi on tosi. Koska fysikalistillakin on uskomus, hän voi tästä päätellä olevansa väärässä.”

Päättelyketju pitää, jos fysikalisti tuollaista väittäisi. Sen pitäisi olla kuitenkin ensin totta.

Kirjoittaja on Teknillisen korkeakoulun puurakentamisen emeritusprofessori.